

ՊՐՈԻՍԱՅԻ ՀԱՄԱՐԱՆԱԻՐ ԶԵՐՄՈՒԿՆԵՐԸ

ԼԻԱՈՍ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ, ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՆՎԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

Ձեգիրքի գիրքը ուր կառուցում են Պրոսայի ամբան համարը և հնա-դարեան հայկական շինությունները, կը գտնուի Պրոսայի արևմտեան կողմը քաղաքէն երեք քիլոմէթր հեռու: Բէ-շիւի հիւսիսային ստորտը: Այս գիրքն է որ իրեն կը քաշէ տարւոյն ամէն եւ զանազան մէջ, մանաւանդ զար-նան և ամբան եղանակներուն անբան զարմաթիւ այցելուներ որոնք այլար-հի ամէն կողմերէն կը փութնին հոն վայելելու համար ընական տեսարան-ներու ամէնէն չքանալու ու յանդիման-չանելու Ողիմպոսի բարձունքներէն քիչ-չիտ քայքայ զեփուրը և շրմուկներու կենտրոնացեալ ջուրով կազդուրելու ի-րենց մարմինը: Այս առողջապահական տեսանկյանով իր տեսակին մէջ կարելի է միակ բաժանելու համարը մտքմային հիւանդութիւններու:

Ձեգիրքի Սեթ Պալեան կազմող քան վայրկեան կը տեւէ. օժտագոյն խճուղի մը չորս կողմէ չըլտապատուած կանանազեղ պտուղներով, հիւսանելի պարտէզներով, բարձրաբերձ ծածկներով և յորդ բուսականութեամբ մը որոնք կը ծաղկեն վարի ընդարձակ դաշտին համարնազեղ տեղաշարին հանդէպ և կը խոնարհին ապշահար Ողիմպոսի երե-նայեղ զաւթաթիւրուն առջեւ: Երկու իրերահաճառակ և այնքան հոգեպա-րար պատկերներու գեղեցկութեան մէջտեղ դրախտատեսիլ սահման մը գը-ծելով հիացող աչքերու դիմաց, Պրո-սա իրաւամբ կը պարծի իր շրմուկնե-րով և Քիլիմասով որոնց մէջ կը բաժնէ և միւր կը կազդուրէ մարմինը և կը զգորցնէ հոգեպան մասնաոր-կան կարողութիւնը: Ամէն առտու իւր տարալատ հեռուէր դաշտերը չգեղա-զարդած իր արձաթիւի ճանաչուիմներով Ողիմպոսի գագաթին վրայ փայլացող ճառագայթի մը առաջին նայլը կոչ-նակը կ'ըլլայ կառապանին որ երկու վայրկեան հեռ կազմ ու պարտաւոր կը սպասէ պանդուխտ առջեւ վարձուորին առաջին հրամանին վրայ մարտկելու իր եռանդուն և աշխույժ նոյնգները, որոնք առանց սանձի շարժուիմներով ուղղու-թեան նայնի և հեռուելու, արդէն բռնած են Ձեգիրքի գիրքը ամսոյդ ճամբան:

Հոսից հնմիկ պանդուխտներու քանի-րէն դուրս կը սարդին այցելուներ կողմ շնոր լանտներ, որոնք ընաւ չեն ան-շքանար երգողացի ուղեւորին աչքին առջեւ, քանի որ եւրոպական համա-պատեանան շնոր կողմ մը թռնին և եթէ կառապանը իր գեղեցկին և բաշ-կապտա փորձուի հազուականագործը կէտկտած է կառքին շնորութիւնը, սակայն արեւ իր մասնաւոր և ալ աւելի հետաքրքրաշարժ ու հմայիչ դե-րուն անկ արեւելքի այս համայնի քա-ղաքին սովորութեանց ու տարաշինու-րէն յայտարարանք մը Պրոսայի կառա-պանը համառ, քաղաքավար ու ճար-տաւր է որչափ իր կառքին մէջ բաժնող օտար այցելուներուն իրենց քաղաքին մէջ տեսած կառապանները: Զամբան ամբողջ երկայնքին վրայ կառերու ընդհանուր և անարար սովորանք մը կը նշմարուի: Գիւղը ընականէն գե-ղեցիկ տեսարանի մը հանդէպ առինք-նող երեւոյթ մը ռեժի, պուպրիկ մըն է որոնք չենքերը ընդհանրապէս զարնան և ամբան եղանակներուն վարձու կը տրուին Եւրոպացի և եւր հիւրերու:

Ձեգիրքի շրմուկները երկու դա-սակարգի կը բաժնուին: Առաջին կար-գէն են հասարակաց շրմուկները զոր ընկերները Քալիքիւնա կը կոչեն: Իսկ երկրորդ կարգին կը պատկանեն պղծի-բաղնիքները որոնք թուներու և կամ զանազան մէջ կառուցուած են և որոնք չենքերը ընդհանրապէս զարնան և ամբան եղանակներուն վարձու կը տրուին Եւրոպացի և եւր հիւրերու:

Առաջին դասակարգին այցելուի հա-սարակաց պատկանող շրմուկները ա-մենէն աւելի հին, ընդարձակ ու գե-ղեցիկներն են: Մասնաւորներու կողմէ շրմուկները բաժնուած են ուր ամէն օր հա-րկերներով յաճախողները կը վայելնին Քիլիքի կողմէն փոխող առաւել ակերուն առողջարար ծծմալուրը: Առջեւ են Պոլիսի Քիլիքիները, Սեթի Քալիքիները, Քալիքիները, Քալիքիները (ծծմալուր շրմուկներ) իրենց արտաքին երեւոյ-թով ճարտարապետական աչքառու գե-ղեցկութիւն մը և հնազ մը չունեն: Անոնց ձեւը նման է ճիւղ արիւ արե-ւելեան ոճով շինուած բաղնիքներուն, սակայն վերին գեթիկ մտք հնուի վերին մասին և եթէ այսօր արեւելքի բաղնիքները ճարտարապետական այդ յատկանքին վրայ կառուցուած չըլ-ընարու ասկէ վերը երկնքի անա-լոյն, այն ալ ինքնին գեղեցիկ հնու-թիւն մը պիտի պարզէր նայող աչքե-րուն: Ներքին բաժանուիմները շատ ա-ւելի հետաքրքրաշարժ են քան արտա-

բուն կեդրոնը զօղլիլիօի անուշիկ ու-քնուշ կարմիրը կը տատանի ու կը լացնի և ալ աւելի կը հակի համա-տուկեան խորը, երբ թիթեռնիկը կու-գայ իր սիրականին համարը դրոյմը անոր բաժակին երթիկներուն վրայ: Դաշտին ընդարձակ տարածութիւնը ընտելեան էն չքանալ հարմարէն է որ կը կատարէ, որուն կեդրոնը ռուճա-նալ պտուղներ յաւերժապարտութեամբ ար-րունիկ տեսք կը պարզեն, իրենց հո-լանի կուրծքին վրայ կրած առտուան վարդին նրբագեղ տեսքը, ուր ժամա-նակ ժամանակ սոխալը կուգայ կե-նալ և աղօտ աղօտ անհարկներ ուղղել-իք սիրականին աչքերուն մէջ:

Կուրծք կը կրանայ խնձր թռչնա-կին, կը գոգանայ ու աչքերը կը կար-կամին, լիքերը կը մարմինն սփոյթ: այս անձնային արտայայտութեան առջեւ և գլուխը կը շարժէ գեղունակ, ճիւղ մը կ'արձակէ, դարձեալ կը ծաղիկ, վեր-ջին համարը մը կը քաշէ սիրականին պարիտէն, կը դողդղայ ու արեւ յա-նար թռչներ կը բանայ ու թռչ կը թռչ օդին մէջ: Վերին և Ողիմպոսը, յաղթական հակա այն տեսարանին որ սանդղատական աչքերով կը դիմէ, վայրկեանէ վայրկեան դիմիլուի մը թեւեր երկնքիցով դէպի դաշտին խորը, իրենց շնորհաւորական ուղիք մը այս չքանալ հարմանորներուն և չը-նորհայի հարեւորուն:

Թռչունը արթնացած է իր թռուէն և ամէն թռու կիթառ եղած: Հեռունը բը-լուրները իրերայնորդ չարք մը արե-ւուն լուսին դէմ կը փայլի:

Ան այս չնայարկիկ տեսարանին բարձունց վրայ է կառուցուած չարք Պրոսայի համարաւոր շրմուկներուն:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը:

Ձեգիրքի շրմուկները երկու դա-սակարգի կը բաժնուին: Առաջին կար-գէն են հասարակաց շրմուկները զոր ընկերները Քալիքիւնա կը կոչեն: Իսկ երկրորդ կարգին կը պատկանեն պղծի-բաղնիքները որոնք թուներու և կամ զանազան մէջ կառուցուած են և որոնք չենքերը ընդհանրապէս զարնան և ամբան եղանակներուն վարձու կը տրուին Եւրոպացի և եւր հիւրերու:

Առաջին դասակարգին այցելուի հա-սարակաց պատկանող շրմուկները ա-մենէն աւելի հին, ընդարձակ ու գե-ղեցիկներն են: Մասնաւորներու կողմէ շրմուկները բաժնուած են ուր ամէն օր հա-րկերներով յաճախողները կը վայելնին Քիլիքի կողմէն փոխող առաւել ակերուն առողջարար ծծմալուրը: Առջեւ են Պոլիսի Քիլիքիները, Սեթի Քալիքիները, Քալիքիները, Քալիքիները (ծծմալուր շրմուկներ) իրենց արտաքին երեւոյ-թով ճարտարապետական աչքառու գե-ղեցկութիւն մը և հնազ մը չունեն: Անոնց ձեւը նման է ճիւղ արիւ արե-ւելեան ոճով շինուած բաղնիքներուն, սակայն վերին գեթիկ մտք հնուի վերին մասին և եթէ այսօր արեւելքի բաղնիքները ճարտարապետական այդ յատկանքին վրայ կառուցուած չըլ-ընարու ասկէ վերը երկնքի անա-լոյն, այն ալ ինքնին գեղեցիկ հնու-թիւն մը պիտի պարզէր նայող աչքե-րուն: Ներքին բաժանուիմները շատ ա-ւելի հետաքրքրաշարժ են քան արտա-

բուն կեդրոնը զօղլիլիօի անուշիկ ու-քնուշ կարմիրը կը տատանի ու կը լացնի և ալ աւելի կը հակի համա-տուկեան խորը, երբ թիթեռնիկը կու-գայ իր սիրականին համարը դրոյմը անոր բաժակին երթիկներուն վրայ: Դաշտին ընդարձակ տարածութիւնը ընտելեան էն չքանալ հարմարէն է որ կը կատարէ, որուն կեդրոնը ռուճա-նալ պտուղներ յաւերժապարտութեամբ ար-րունիկ տեսք կը պարզեն, իրենց հո-լանի կուրծքին վրայ կրած առտուան վարդին նրբագեղ տեսքը, ուր ժամա-նակ ժամանակ սոխալը կուգայ կե-նալ և աղօտ աղօտ անհարկներ ուղղել-իք սիրականին աչքերուն մէջ:

Կուրծք կը կրանայ խնձր թռչնա-կին, կը գոգանայ ու աչքերը կը կար-կամին, լիքերը կը մարմինն սփոյթ: այս անձնային արտայայտութեան առջեւ և գլուխը կը շարժէ գեղունակ, ճիւղ մը կ'արձակէ, դարձեալ կը ծաղիկ, վեր-ջին համարը մը կը քաշէ սիրականին պարիտէն, կը դողդղայ ու արեւ յա-նար թռչներ կը բանայ ու թռչ կը թռչ օդին մէջ: Վերին և Ողիմպոսը, յաղթական հակա այն տեսարանին որ սանդղատական աչքերով կը դիմէ, վայրկեանէ վայրկեան դիմիլուի մը թեւեր երկնքիցով դէպի դաշտին խորը, իրենց շնորհաւորական ուղիք մը այս չքանալ հարմանորներուն և չը-նորհայի հարեւորուն:

Թռչունը արթնացած է իր թռուէն և ամէն թռու կիթառ եղած: Հեռունը բը-լուրները իրերայնորդ չարք մը արե-ւուն լուսին դէմ կը փայլի:

Ան այս չնայարկիկ տեսարանին բարձունց վրայ է կառուցուած չարք Պրոսայի համարաւոր շրմուկներուն:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը:

Այս անբան հին շրմուկները ու-րոնք իրենց ալաքան գեթիկներով հին աշխարհի ճարտարապետութեան վառ-ը կ'երգեն բարձրաբերձ նոյնքներու և հասարակ կառավարչներու մէջ զըր-ուաւորած հեռուէն շատ գեղեցիկ տե-սարան մը կը պարզեն: Պատմութիւնը ճշգրիտ թուական մը ցոյց չի տաւ ա-նոնց կառուցման մասին: Կառավարն է որ անոնցմէ ամենէն հինները հին Ռի-զանդեան կայսրութեան օրով շինուած ըլլան ինչ որ կը վկայէ արդէն ճարտա-րապետական ձեւը անոնց շինուածքին: աւելի հինները զարեւու ընթացիկ մէջ ընդունին հիմնադրուած են եղած, կը պատմուի թէ Յուստինիանոս առաջինը օրով թէստորա կայսրութիւն ամէն տարի իր հալաթէ աւելի ծառայութեան հետ հին կայսրէն և ամբաններով կը մնար: Կարելի է ըսել թէ ընտելութիւն պարտի-լու համար օդին խոնաւութեան ան-ւա պատելութիւնը, Պրոսան օտար է ա-սանկ չքանալ ու տաքուկ ակերով, ու-րովհետեւ ընտելեան մէջ միշտ երկու-րեւոր: Կառուակ տարրերն են որ կը հասարակարգին կրկնային մոլորութիւնը և օդին դուռնութիւնը: